

Oikeusministeriö
kirjaamo.om@gov.fi

Viite: diaarinumero VN/9873/2022.

Keskuskauppakamarin lausunto oikeusministeriölle luonnoksesta hallituksen esitykseksi lahjontaa koskevaan Euroopan neuvoston rikosoikeudelliseen yleissopimukseen tehdyn varauman peruuttamisen hyväksymisestä ja laiksi rikoslain muuttamisesta.

Luonnoksessa esitetään, että rikoslakia täydennetään uudella säännöksellä vaikutusvallan kauppaamisrikoksesta. Oikeushenkilön rangaistusvastuu ehdotetaan ulotettavaksi vaikutusvallan kauppaamisrikokseen. Esityksessä ehdotetaan, että eduskunta hyväksyisi varauman peruuttamisen.

Lausunnon pääkohdat

- Keskuskauppakamari huomauttaa, että perustuslaissa ja rikoslaisissa säädetyn laillisuusperiaatteen mukaan rikosoikeudellisten säännösten tulee olla täsmällisiä, tarkkarajaisia ja mahdollisimman yksiselitteisiä.
- Keskuskauppakamarin näkemyksen mukaan esityksessä ei ole pystytty riittävän tarkkarajaisesti kuvaamaan sallittua ja kiellettyä toimintaa.
- Keskuskauppakamari katsoo, että erilliselle vaikutusvallan kauppaamisrikokselle ei vaikutta olevan erityistä tarvetta.
- Keskuskauppakamari pitää oleellisena, että varsinaiset sääntelyehdotukset perustuvat vaikutusten huolelliseen arviointiin, jotta voidaan välttää tehoton ja pahimmillaan vaikutukseton ylisääntely.

Yksityiskohtainen lausunto

Esityksessä ehdotetaan uusia rangaistussäännöksiä koskien vaikutusvallan kauppaamista. Ehdotettujen rangaistussäännösten taustalla on Euroopan neuvoston lahjontaa koskeva rikosoikeudellinen yleissopimus ("yleissopimus").

Keskuskauppakamari yhtyy yleissopimuksen tavoitteisiin ja pitää tärkeänä torjua korruptiota ja suojella julkisen päätöksenteon avoimuutta ja riippumattomuutta. Keskuskauppakamari ei kuitenkaan pidä ehdotettuja rikosoikeudellisia rangaistussäännöksiä tehokkaana keinona torjua korruptiota.

**KESKUS-
KAUPPAKAMARI**

Aleksanterinkatu 17, PL 1000 | 00100 HELSINKI | +358 9 4242 6200
kauppakamari.fi

Keskuskauppakamari katsoo, että yleissopimuksen säännökset vaikutusvallan kauppaamisesta ovat siten yleisluontoisia, ettei niiden perusteella voida toteuttaa rikosoikeudellista rangaistusvastuuta. Esitykseen sisältyvät ehdotukset eivät korjaa yleissopimuksen määritelmiin sisältyviä perusoikeudellisia ongelmia. Perusoikeudelliset ongelmat on tunnistettu johdonmukaisesti ja kattavasti aiempien vastaavan sisältöisten kriminalisointiehdotusten valmistelussa – esimerkiksi vuonna 2009 annettua ehdotusta koskevassa lakivaliokunnan mietinnössä (LaVM 45/2010).

Keskeisenä nykyiseenkin esitykseen sisältyvänä ongelmana on, että ehdotetussa rangaistussäännöksessä ei pystytä määrittelemään riittävän täsmällisesti, mitä pidetään sallittuna tai rangaistavana toimintana. Koska muut ehdotetun säännöksen tunnusmerkistökäsitteet voivat täytyä täysin hyväksyttävässä toiminnassa, ehdotettu kriminalisointi näyttäisi koskevan tosiasiallisesti ”epäasiallista vaikuttamista” (tai oikeammin vaaraa epäasiallisesta vaikuttamisesta). Tunnusmerkistö- tai edes perustelutasolla ei kuitenkaan ole pystytty juurikaan avaamaan sitä, mitä tunnusmerkistön tarkoittama epäasiallinen vaikuttaminen mahdollisesti olisi, miten vaikuttamisen epäasiallisuutta tulisi arvioida eri tilanteissa ja minkälaista näyttöä asiallisuudesta tai epäasiallisuudesta on voitava esittää. Objektiivisen tunnusmerkistön käytännön ongelmat kertaantuvat subjektiivista tahallisuutta arvioitaessa.

Keskuskauppakamari katsoo, että luonnoksesta hallituksen esitykseksi ei ilmene mitään uusia sääntelyratkaisuja, jotka puoltaisivat aiemmista kannoista poikkeavaa suhtautumista ehdotettuihin kriminalisointeihin. Keskuskauppakamarin tiedossa ei ole muitakaan syitä, kuten toimintaympäristössä tapahtuneita muutoksia, jotka antaisivat aiheita poiketa aiemmin samasta asiasta muodostetuista kannoista.

Keskuskauppakamari haluaa muistuttaa siitä esityksessäkin ilmi tuodusta seikasta, että monet keskeiset eurooppalaiset oikeusvaltiot eivät ole tosiasiallisesti täytäntöönpanneet tai ratifioineet yleissopimuksen 12 artiklaa, vaan kyseistä artiklaa koskevat varaukset ovat yleisiä. Sopimusvaltioiden torjuva suhtautuminen kyseiseen yleissopimuksen artiklaan kielii siitä, että yleissopimusta laadittaessa ei ole tosiasiallisesti onnistuttu löytämään yhteistä, oikeusvaltioiden näkökulmasta riittävän täsmällistä käsitystä rangaistavasta toiminnasta ja rangaistusvastuun edellytyksistä. Yleissopimuksen kansallisen varauksen purkamisen sijaan lainsäädännön kehittämisen tavoitteena tulisi olla aidosti vaikutuksellisten ja tehokkaiden keinojen löytäminen korruption torjumiseksi – tavalla, joka toisaalta turvaa kansallisen rikoslainsäädännön luotettavuuden ja perusoikeuksien toteutumisen.

Keskuskauppakamari katsoo, että ehdotetut rangaistussäännökset eivät ole rikoslain viimekätisyysperiaatteen (ultima ratio) mukainen keino torjua vaikutusvallan väärinkäyttöä. Julkisen päätöksenteon avoimuutta ja riippumattomuutta on mahdollista

edistää tehokkaammin muutoin kuin laajentamalla rikosoikeudellista kriminalisointia ehdotetulla tavalla.

Lopuksi Keskuskaupakamari huomauttaa, että nyt käsillä olevan esityksen vaikutusten arviointi on varsin vaatimaton. Esityksen oikeusvaikutuksia yhteiskunnan eri toimijoihin olisi perusteltua arvioida syvemmin ja perusteellisemmin.

KESKUSKAUPPAKAMARI

Anne Horttanainen
Varatoimitusjohtaja

KESKUS-
KAUPPAKAMARI

Aleksanterinkatu 17, PL 1000 | 00100 HELSINKI | +358 9 4242 6200
kauppakamari.fi